

Bydgoszcz, 5 października 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.36.2018. AJe/JK

**Pan
Sebastian Olewiński
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Starowiejska 8
87-603 Wielgie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Starowiejska 8, 87-603 Wielgie (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 10 i 19 września 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J. K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
  - A. J. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia Nr 483/2018 z dnia 9 sierpnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 3 września 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Sebastiana Olewińskiego – Kierownika GOPS, p. XX- asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zwanej dalej ustawą.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Wielgie ww. zadanie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 11 września 2012 r. przyjętego Uchwałą Nr XXII/157/2012 Rady Gminy Wielgie. W dokumencie ujęto ustawę o wspieraniu rodziny.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, będącym załącznikiem do Zarządzenia Nr 2/2015 Kierownika GOPS w Wielgiem z dnia 16 lipca 2015 roku. W dokumencie wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny oraz jego zadania, o których mowa w art.15 ustawy o wspieraniu rodziny.

Wójt Gminy Wielgie Zarządzeniem Nr 58a/2016 z dnia 30 września 2016 r., udzielił upoważnienia Kierownikowi GOPS p. Sebastianowi Olewińskiemu do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania decyzji w tych sprawach.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina Wielgie opracowała 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny (*Program Pomocy Dziecku i Rodzinie w Gminie Wielgie*) na lata 2016 - 2018 przyjęty Zarządzeniem 3/2015 Kierownika GOPS z dnia 17 grudnia 2015 r. Zespół kontrolujący stwierdził, iż zasadne jest, aby kolejny Program był wprowadzony Uchwałą Rady Gminy, gdyż stanowi on akt prawa miejscowego.

Ponadto dokument jest mało wyczerpujący, nie zawiera diagnozy społeczności lokalnej, w związku z czym trudno stwierdzić czy założone cele i działania są właściwie ukierunkowane. Każdy cel powinien mieć swój termin wykonania oraz wskaźnik, na podstawie którego będzie oceniana jego realizacja. W Programie wskazano ogólne zadania jakie należy zrealizować aby osiągnąć zakładane cele, natomiast nie określono terminów ich realizacji i sposobu w jaki Ośrodek zamierza zmierzyć osiągnięcie oczekiwanych rezultatów. W dokumencie ujęto realizatorów programu, jednakże nie doprecyzowano jakie konkretne zadania mają wykonać. Pośród adresatów programu wskazano m.in. *rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze*, co jest bezzasadne, gdyż współpraca z tymi podmiotami leży w kompetencjach powiatu.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS nie dopełnił obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i przedstawienia Radzie Gminy potrzeb z tym związanych. Z informacji uzyskanych od Kierownika GOPS wynika, iż zagadnienia z zakresu wspierania rodziny są omawiane na bieżąco na posiedzeniach Rady Gminy oraz przy okazji przedstawiania sprawozdań z zakresu pomocy społecznej.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał trzech asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 19 czerwca 2016 r.,
- p. XX – w ramach umowy zlecenie, od dnia 12 września 2016 r. do 19 września 2017 r.,
- p. XX – w ramach umowy zlecenie, od dnia 2 listopada 2017 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- W 2016 r. 8 rodzin, w tym brak rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd. Z trzema rodzinami asystent zakończył współpracę;
- W 2017 r. 6 rodzin, w tym 2 rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd. Z jedną rodziną współpraca została zakończona;
- W 2018 r. (do dnia kontroli), 8 rodzin w tym 2 rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd.

Zachowano zasadę, zgodnie z art. 15 ust. 4 ww. ustawy, określającą liczbę rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę, a tym samym zatrudnieni w GOPS asystenci rodziny nie pracowali jednocześnie z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit b ustawy Gmina Wielgie tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent rodziny p. XX uczestniczyła w szkoleniu tematycznym.

Środki finansowe na powyższe cele są zabezpieczane w planach finansowych Ośrodka.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i stwierdzeniu występowania trudności opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny występuje do Kierownika GOPS z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta. Kierownik przychylił się do wniosku pracownika socjalnego i wyraża zgodę na przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Rodzina wyraża pisemną zgodę (*Oświadczenie*) na współpracę, dokument znajduje się w aktach pracownika socjalnego. Zespół kontrolny zasugerował, aby zgoda na podjęcie współpracy znajdowała się w dokumentacji rodziny prowadzonej przez asystenta rodziny. Zasadne jest także wprowadzenie odpowiedniego druku, gdyż aktualnie stosowane oświadczenie składane wyłącznie pod odpowiedzialnością karną z art. 233 § 1 Kodeksu Karnego nie jest właściwe.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentuje swoją pracę poprzez plan pracy z rodziną, kartę pracy, notatki służbowe, okresowe oceny sytuacji rodziny. Plany pracy nie zawierały daty sporządzenia, ponadto nie wszystkie zawierały przewidywane efekty i terminy.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny w formie pisemnej. Zgodnie z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy ocena była sporządzana nie rzadziej niż raz na pół roku.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli, do GOPS w Wielgiem nie wpłynął żaden wniosek o koordynację poradnictwa przez asystenta rodziny, wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Aktualny asystent nie miał możliwości prowadzenia monitoringu, gdyż z żadną rodziną nie zakończył współpracy w wyniku osiągnięcia celów. We wcześniejszym czasie rodziny, z którymi asystent zakończył współpracę, były monitorowane przez pracownika socjalnego. W związku z powyższym, zadanie asystenta określone w art. 15 ust.1 pkt 16 ustawy nie było prawidłowo realizowane.

Praca z rodziną jest kontynuowana przez asystenta jeżeli w rodzinie w dalszym ciągu występują trudności lub problemy w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych i rodzina wyraża chęć współpracy. Zakończenie współpracy następuje na skutek zmiany miejsca zamieszkania rodziny, braku współpracy lub pobytu dziecka w pieczy zastępczej jedynie w przypadku jednoznacznego braku możliwości powrotu do rodziny biologicznej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring rodziny zagrożonej kryzysem prowadzą pracownicy GOPS. Informacje o rodzinie przeżywającej trudności są pozyskiwane od innych służb oraz od społeczności lokalnej. Pracownik socjalny przeprowadza w rodzinie wywiad środowiskowy, analizuje sytuację i informuje o możliwości skorzystania ze specjalistycznej pomocy.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych asystenturą, w których występuje przemoc, asystent jest wspierany przez inne służby m.in: pracownika socjalnego, policję, pielęgniarkę środowiskową, pedagoga szkolnego. Służby współpracują, monitorują sytuację rodziny, prowadzą procedurę Niebieskiej Karty.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego. Natomiast dzieci mogą skorzystać z oferty Ośrodka Kultury i Biblioteki Gminnej, które organizują zajęcia i wyjazdy w okresie ferii zimowych i wakacji letnich. Ponadto dzieci mogą spędzić czas w świetlicach wiejskich.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Wielgie zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego, terapeutycznego). Ponadto Ośrodek oferuje pomoc w przewiezieniu mieszkańców do specjalistów znajdujących się poza terenem gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Dotychczas nie była prowadzona kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia tej funkcji.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina Wielgie uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 7 449,71 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 57 335,74 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 65 368,43 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 10 pkt 4: *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną,*
oraz

- *W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Dotychczas asystent nie współpracował z rodziną, której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, gdyż rodziny wyprowadziły się z terenu gminy lub nie wyrażają chęci współpracy z asystentem i są monitorowane przez pracownika socjalnego. W związku z powyższym asystent nie miał możliwości współpracować z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej przy opracowywaniu planu pracy z rodziną.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 3 sierpnia 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 31 stycznia 2017 r.,

- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 1 sierpnia 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 17 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 18 lipca 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje na brak zachowania ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213), w dwóch przypadkach (a i c).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Sebastian Olewiński.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Zawierać w planach pracy przewidywane efekty i terminy działań, zgodnie z art.15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Sporządzać coroczne sprawozdania z zakresu wspierania rodziny i zawierać potrzeby związane z realizacją zadań w tym zakresie, zgodnie z art.179 ust. 1. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.
3. Prowadzić monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu współpracy z asystentem, zgodnie z art.15 ust.1 pkt 16. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Wprowadzić stosowny druk zgody na podjęcie współpracy z asystentem rodziny. Termin wykonania zalecenia – niezwłocznie.
5. Przestrzegać terminów przekazywania sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny, o których mowa w art.176 pkt 6. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **4/2018** w dniach 10 i 19 września 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się Kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

---

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.